

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ

«СОЦІАЛЬНА ФАРМАЦІЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

МАТЕРІАЛИ
XI міжнародної
науково-практичної
конференції

30 КВІТНЯ 2026 РОКУ
М. ХАРКІВ

УДК 615.281:616.322-002:614.2

ВИВЧЕННЯ ІНФОРМОВАНOSTІ ВІДВІДУВАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ АПТЕК ПРО РАЦІОНАЛЬНЕ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИСЕПТИКІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ РОТОГЛОТКИ

Белік Г.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Belik-69@ukr.net

Анотація. Дана робота присвячена вивченню обізнаності населення та працівників аптечної мережі про умови раціонального застосування антисептиків для лікування запальних захворювань ротоглотки. Це зумовлено тим, що біль у горлі є одним із найпоширеніших симптомів, які можуть виникати у людей будь-якого віку, супроводжувати цілу низку захворювань та вимагати своєчасного та коректного лікування. В той же час відомо, що наразі в Україні, як і в інших країнах світу, значна частина населення зі скаргами на запальні захворювання ротоглотки часто займається самолікуванням, що потребує певних знань та відповідальності. Враховуючи це, в нашому дослідженні перше було розроблено дві анкети для оцінки інформованості співробітників і відвідувачів аптек щодо загальних відомостей про захворювання ротоглотки, властивостей та умов раціонального застосування антисептиків для їх лікування та проведено анонімне опитування респондентів. Результати анонімного анкетування були опрацьовані, проаналізовані та узагальнені. В ході проведення даного дослідження нами було вивчено обізнаність фармпрацівників та відвідувачів аптек про запальні захворювання ротоглотки, властивості та принципи коректного вживання антисептичних засобів для їх терапії. За результатами роботи встановлено, що співробітники аптек досить добре підготовлені до надання консультативної допомоги населенню, яке теж володіє певними знаннями з тематики дослідження, але з окремих питань дещо потребує підвищення інформованості.

Ключові слова: обізнаність населення, відвідувачі аптек, фармпрацівники, антисептики, захворювання ротоглотки, раціональне застосування ліків.

Abstract. This work is devoted to studying the awareness of the population and pharmacy chain employees about the conditions for the rational use of antiseptics for the treatment of inflammatory diseases of the oropharynx. This is due to the fact that

sore throat is one of the most common symptoms that can occur in people of any age, accompany a number of diseases and require timely and correct treatment. At the same time, it is known that currently in Ukraine, as in other countries of the world, a significant part of the population with complaints of inflammatory diseases of the oropharynx often engages in self-medication, which requires certain knowledge and responsibility. Given this, in our study, first two questionnaires were developed to assess the awareness of pharmacy employees and visitors regarding general information about oropharynx diseases, properties and conditions for the rational use of antiseptics for their treatment, and an anonymous survey of respondents was conducted. The results of the anonymous survey were processed, analyzed and summarized. In the course of this study, we studied the awareness of pharmaceutical workers and pharmacy visitors about inflammatory diseases of the oropharynx, the properties and principles of the correct use of antiseptic agents for their therapy. The results of the study showed that pharmacy employees are quite well prepared to provide advisory assistance to the population, which also has certain knowledge on the topic of the study, but on certain issues requires some awareness raising.

Keywords: population awareness, pharmacy visitors, pharmaceutical workers, antiseptics, oropharynx diseases, rational use of drugs.

Вступ. Дискомфорт та/або біль у горлі (при фарингіті, тонзиліті тощо) є одними із найпоширеніших симптомів, з якими пацієнти звертаються по медичну допомогу, що робить проблему їх корекції надзвичайно актуальною для первинної ланки охорони здоров'я та фармацевтичної опіки [1, 2, 3].

Загальновідомо, що біль у горлі є глобальною медичною проблемою, поширеною повсюдно, яка у переважній більшості випадків має вірусну етіологію. Цей факт вимагає раціонального підходу до лікування, націленого на ефективне зняття симптомів та запобігання нераціональному використанню системних антибактеріальних засобів, що підкреслює критичну роль місцевих антисептиків та якісної фармацевтичної опіки [1, 2, 3, 4, 5].

Враховуючи це, для усунення болю в горлі при запальних захворюваннях ротоглотки найчастіше призначаються антисептики або їх комбінації [6, 7, 8, 9].

Як в Україні, так і в інших країнах світу, значна частина населення зі скаргами на запальні захворювання ротоглотки не звертається за медичною допомогою до лікаря, а займається самолікуванням, головним чином, користуючись порадами фармацевтів або родичів чи знайомих. Тому коректне розуміння основних принципів лікування захворювань ротоглотки та якісне консультування пацієнтів в аптеці при виборі й відпуску таких ліків сьогодні є важливою проблемою в галузі охорони здоров'я [2, 8, 9].

Вищезазначене вказує, зокрема, на необхідність та актуальність вивчення обізнаності фармацевтичних працівників та поінформованості населення про лікарські препарати для корекції запальних захворювань ротоглотки та принципи їх раціонального застосування, що й визначило мету та завдання нашого дослідження.

Мета дослідження. Отже, *метою* даної роботи стало вивчення обізнаності співробітників та відвідувачів аптек про антисептики для лікування запальних захворювань ротоглотки та принципи їх раціонального застосування.

Матеріали та методи. Для досягнення мети дослідження було розроблено дві оригінальні анкети (для відвідувачів та працівників аптек), за допомогою яких було проведено анонімне опитування. Так, анкета для фармпрацівників складалася з 2-х частин: перша включала загальні дані респондентів, друга складалася з 17 питань, що стосуються загальних клінічних аспектів захворювань ротоглотки, методів їх лікування та принципів раціонального застосування антисептиків. Друга анкета – для відвідувачів – також містила 2 частини: загальну і спеціальну. Спеціальна частина включала 18 питань і стосувалися симптомів, які можуть супроводжувати запальні захворювання ротоглотки, факторів, що спричиняють розвиток захворювань ротоглотки та фармакологічної характеристики лікарських препаратів для лікування та умов їх раціонального застосування. Всього було отримано відповіді на поставлені запитання від 54 респондентів-відвідувачів аптек та 72 респондентів-працівників аптек, які були опрацьовані, проаналізовані та узагальнені в ході виконання дослідження.

Результати дослідження. При обробці отриманих результатів анонімного анкетного опитування спочатку було опрацьовано анкету з відповідями від співробітників аптек. В ній, по-перше, було розглянуто біографічну (загальну) частину анкети, що містила 3 запитання, а потім основну або спеціальну, що складалася ще з 17 запитань.

Аналізуючи результати анкетування співробітників аптек, можна дійти висновку, що учасники опитування, якими виявилися у переважній більшості жінки (92%) різного віку з невеликим досвідом роботи в аптечній мережі, досить добре були обізнані з тематики дослідження, оскільки здебільшого давали вірні відповіді на поставлені запитання. Певні ускладнення в респондентів викликали лише питання про номенклатуру протизапальних та місцевоанестезуючих ОТС-препаратів, що застосовуються для лікування захворювань ротоглотки, але загалом опитані співробітники аптек добре поінформовані щодо сучасної номенклатури препаратів для лікування запальних захворювань ротоглотки, а

також стосовно особливостей цих хвороб, що має велике значення при підборі ліків в аптеці.

Другим кроком нашого анкетування було опитування відвідувачів аптек за спеціально розробленою нами анкетой, що містила всього 21 питання, включаючи загальні запитання та саме за тематикою дослідження.

При обробці результатів, отриманих від даної групи респондентів у біографічній частині анкети, встановлено, що найбільша група опитаних відвідувачів аптек складається з осіб 18-25 років (61%), тоді як інші категорії були представлені значно меншою кількістю респондентів, а за гендерною ознакою серед учасників анкетування знову переважали жінки.

Підсумовуючи результати відповідей відвідувачів аптек на питання спеціальної частини анкети, можна сказати, що загальна обізнаність респондентів про запальні захворювання ротоглотки та раціональне застосування препаратів для їх лікування є досить доброю, оскільки на більшість питань анкети опитані надавали змістовні правильні відповіді, які свідчать, ймовірно, про зацікавленість запропонованою тематикою та її актуальність для пересічної людини. Однак, потрібно відмітити, що все ж таки окремі питання викликали в учасників анкетування певні ускладнення. Так, на питання про побічні ефекти та протипоказання до застосування так званих «ЛОР-антисептиків» не змогла відповісти майже половина опитаних, що привертає до себе увагу та зумовлює необхідність підвищувати інформованість населення з таких важливих питань, акцентуючи на них увагу споживачів під час відпуску названих препаратів в аптеці.

До того ж, тут доцільно врахувати той факт, що за даними нашого дослідження було встановлено, що в більшості випадків співробітники аптек є досить добре інформованими з розглянутих питань, тож цілком здатні надати кваліфіковану консультаційну допомогу відвідувачам аптеки, яка потенційно сприятиме збереженню здоров'я населення взагалі.

Але не дивлячись на все це, корисним, на наш погляд, також може бути й періодична актуалізація знань фармпрацівників щодо аспектів досліджуваної теми, зокрема, стосовно номенклатури, складу й особливостей сучасних антисептичних препаратів, які застосовуються для лікування запальних захворювань ротоглотки.

Висновки. Таким чином, в ході нашого дослідження було вивчено та проаналізовано питання обізнаності працівників аптечної сфери та відвідувачів аптек щодо особливостей запальних захворювань ротоглотки та відомостей про препарати для їх лікування, зокрема, властивості та принципи раціонального застосування. На підставі результатів проведеного анкетування як серед

працівників, так і відвідувачів аптек, можна зробити висновок, що за деякими окремими аспектами підвищення обізнаності обох категорій респондентів з тематики анкетування є доцільним.

Список використаних джерел.

1. European guideline for the management of acute sore throat. / C. Pelucchi et al. *Int. J. Antimicrob. Agents*. 2021. Vol. 57, № 5. P. 106342. DOI: 10.1016/j.ijantimicag.2021.106342.

2. Паламар А. Роль фармацевтичної опіки при відпуску ліків. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/rol-farmaceutychnoyi-opiky-pry-vidpusku-likiv/> (дата звернення 08.12.2025)

3. Денисенко Р. Ю. Захворювання горла та ротової порожнини: вирішення проблеми від етіології до патології. *Здоров'я України*. 2023. № 16 (552). С. 49–50. URL: [https://health-ua.com/article/74458-zahvoryuvannya-gorla-ta-rotovo-porozhnini-virshennya-problemi-vid-etolog-do](https://health-ua.com/article/74458-zahvoryuvannya-gorla-ta-rotovo-porozhnini-virshennya-problemi-vid-etolog-do-patologii) (дата звернення: 12.12.2025).

4. Митус Н. В. Про деякі інші ураження ротоглотки, обумовлені вірусами. *Український медичний часопис*. 2025. Т. 6 (172) – IX/X. С. 1-3. DOI: 10.32471/umj.1680-3051.267880/

5. Терещенко О. Антисептики у сучасній медицині: особливості застосування та значення в еру антибіотикорезистентності. 2 квітня, 2025. URL: https://health-ua.com/inf_zabolevaniya/antibiotikorezistentnist/79952-antiseptiki-u-sucasnii-medicini-osoblivosti-zastosuvannia-ta-znacennia-v-eru-antibiotikorezistentnosti (дата звернення: 13.12.2025).

6. Компендіум онлайн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://compendium.com.ua/uk/> (дата звернення: 20.10.2025).

7. Переваги комбінованих антисептичних препаратів у профілактиці та лікуванні захворювань горла / О.Є. Гріднєв URL: <https://kiai.com.ua/ua/archive/2018/1-ZDP/pages-49-52/perevagi-kombinovanih-antiseptichnih-preparativ-u-profilaktici-ta-likuvanni-zahvoryuvan-gorla> (date of access: 13.12.2025).

8. Worldwide comparison of treatment guidelines for sore throat / G. Coutinho et al. *Int J Clin Pract*. 2021. Vol. 75(5). P. e13879. DOI: 10.1111/ijcp.13879.

9. Farrer F. OTC treatments for tonsillitis and pharyngitis. *Prof Nurs Today*. 2018. № 22(2). URL: <https://journals.co.za/doi/pdf/10.10520/EJC-efa606885> (Date of access: 12.12.2025).